

## A bírálóbizottság értékelése

A doktori értekezés a téma eddigi legteljesebb hazai összefoglalásának tekinthető, *monografikus igényvel* foglalja össze, rendszerezi, történeti szempontok alapján elemzi a leánynevelés és a női művelődés helyzetét az újkori Magyarországon. A szerző olyan tudományos igényességgel és mélységgel tárgyalja a kutatás egyes problémaköreit, amelyekre korábban a különböző tudományterületek képviselőinek e sokat kutatott, népszerű témában írt munkái csak részlegesen jutottak el.

Az értekezés felépítése, logikája a klasszikus történeti munkákat követi: a kutatási problémák felvetése, a kutatási kérdések meghatározása, az elméleti keretek, a források és módszerek bemutatása után öt nagy fejezetben tárgyalja a szerző a témáját. A histográfiai háttérrel és a forrásfeltárással foglalkozó fejezetek után kerül sor a feldolgozott szakirodalmi munkák és a fellelt, feltárt források alapján a doktori munka témájának részletes kifejtésére, a nőkről írott újkori európai források recepciójának és hatásának bemutatására, az intézményes és nem intézményes leányneveléssel kapcsolatos korabeli nézetek és a hazai gyakorlatok sajátosságainak az elemzésére, különféle nézetek ütköztetésére, majd néhány sajátos terület problémátörténetének felvázolására, értelmezésére.

*A dolgozat új tudományos eredményeinek rövid összefoglalása:*

1. Az értekezés jelentős értéke a *nemzetközi kitekintés* a téma gazdag forrásanyagára, historiográfiájára: a szerző nemcsak a hazai és az európai társadalom- és neveléstörténeti kutatások mértékadó eredményeit integrálta, hanem a választott kutatási témához, kutatási kérdésekhez szervesen illeszthető észak- és dél-amerikai szakirodalmakat, forrásokat is beemelte kutatásába, ami mind a téma kronologikus, mind problémátörténeti elemzésében új tudományos eredményeket hozott.

Többek között tudományos szintézist adott a 17-18. századi női tanulással, művelődéssel foglalkozó francia, angol, olasz, német és spanyol nyelvű munkákról; megrajzolta a főbb nemzetközi recepciók tendenciákat; sokrétű elemzésekben mutatta be a korabeli irodalmi művek nőképét; statisztikai adatok és sajtóelemzések alapján vázolta fel az európai nők helyzetét és változását a „hosszú” 19. században. Felkutatta és bemutatta a társadalom történetében a modernizáció közép- és kora újkori előzményeit, a modernizáció 18. és 19. századi lépcsőfokait, a hazai nő- és leánynevelés karakterisztikus vonásait, tartalmi változásait, a korabeli trendekkel való hasonlóságait és különbségeit.

2. További értéke az értekezésnek az *interdiszciplináris megközelítés*: következetesen érvényesül a munkában a kapcsolódó tudományterületek (társadalom-, eszme-, nő-, művelődés-, tudomány-, neveléstörténet, genderkutatások, stb.) legújabb kutatási eredményeit és orientáló szempontjait felhasználó, ill. új kutatási problémákat felvető és értelmező komplex szemléletmód.

3. A leánynevelés-történet eddigi kutatási szemléletétől eltérően széles *társadalomtörténetbe ágyazott*, a nőtörténet újabb eredményeire épülő, sokszínű, gazdag szakirodalom- és forrásfeldolgozást alkalmazó, kvantitatív és kvalitatív módszereket tudatosan ötvöző, *szintetizáló és egyben részlet gazdag mű* született.

4. A szerző nőkről írott *újkori európai források eddig alig ismert magyarországi recepciójának és hatásának feltárása*, a 17. és a 20. század között keletkezett hazai és külföldi forrásanyagok elemzése alapján meggyőzően alapozza meg a hazai fejlődés

jellegzetességeinek a bemutatását. Így többek között annak bizonyítását, hogy már a középkori és a reneszánsz kori Európában születtek tudományos igényű munkák a témában, hogy a 19. század végétől fontos hagyománya a magyar neveléstörténetnek a magyar leánynevelés kutatása, források feltárása, összegyűjtése, eredményeinek bemutatása, ill. a nemzetközi kitekintés.

5. A *problématörténeti összegzésben* a fontos tartalmi csomópontok kiemelésével, sokrétű elemzésével láthatóvá válnak egyrészt a *modern női szerepek*, valamint hatásuk az intézményes és nem intézményes nevelésre, másrészt a hagyományos női szerepek és a hozzájuk kapcsolódó nevelési célok, tartalmak továbbélésének sajátosságai. Az árnyalt komparatív és komplex elemzésben a szerző sajátos keresztmetszetét adja a magyar nőtársadalomban lezajlott változásoknak, az emancipációs, a modernizációs folyamatoknak.

6. Több év kitartó munkájának eredményeként összegyűjtött, a leányneveléssel és a női művelődéssel kapcsolatos hazai és nemzetközi forrásanyag mennyisége (pl. 400 elsődleges, 900 másodlagos forrás), kiterjedtsége, a teljességre törekvés e források számbavételekor, a forrásanyag precíz kezelése, elmélyült elemzése olyan „akadémiai” produktum, olyan tudásanyag, amelyet haszonnal forgathatnak a téma hazai és külföldi kutatói.